

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

Smjer: Dizajn grafičkih proizvoda

SEMINARSKI RAD

GRČKE SKULPTURE

Mentor:

prof., Vanda Jurković

Student:

Matea Šmuk

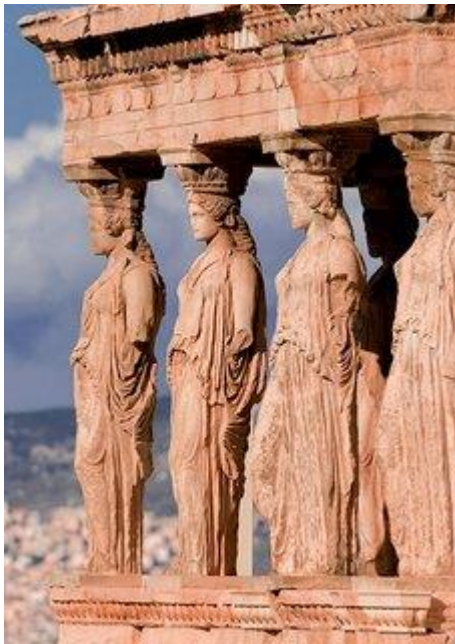
Zagreb, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. ARHAJSKO DOBA	4
1.2. OPĆENITO	4
2.2. PRIMJERI	5
3. KLASIČNO DOBA	6
1.3. OPĆENITO	6
2.3. UMJETNICI I PRIMJERI	6
4. HELENISTIČKO DOBA	9
1.4. OPĆENITO	9
2.4. UMJETNICI I PRIMJERI	9
5. ZAKLJUČAK	13
6. LITERATURA	14

1. UVOD

Grčke skulpture igraju važnu ulogu u povijesti umjetnosti, a uz ostala postignuća, jedan su od ključnih elemenata kulture Antičke Grčke. Umjetnicima (kiparima) najčešći motiv rada bilo je ljudsko tijelo. Svojim djelima oblikovali su ljepotu ljudske forme kroz stoljeća. No njihove ideje nisu samo prikazivale estetiku tijela, već su bile simboli filozofskih i religijskih uvjerenja te društvenih normi. Svoje stilove i tehnike kipari su gradili kroz više stoljeća i umjetničkih razdoblja. Osim održavanja tehničkih vještina kroz umjetnička djela, imali su duboku povezanost s kulturom i vrijednostima tadašnjeg društva. Antička umjetnost, tj. kiparstvo može se podijeliti u tri glavna razdoblja, a to su: arhajsko, klasično i helenističko razdoblje. U arhajskom su razdoblju djela skromna, zatim u klasičnom postižu pun razvoj, a na kraju u helenističkom razdoblju gube sklad.

Slika 1. Karijatide na hramu Erehtejonu, zlatno doba

2. ARHAJSKO DOBA

1.2. OPĆENITO

Arhaisko doba traje od 8.st.pr.Kr. do 5.st.pr.Kr. Obilježja skulptura u navedenom dobu su jednostavnost, simetričnost i ukočenost. Najbitniji motiv umjetnosti je čovjek, ali prikazuju se i idoli (božanstva). Počinju se izrađivati figure mladića (Kouros) i djevojke (Kora). Kouros je prikaz golog mladića, dok je kora prikaz djevojke odjevene u laganu odjeću. Postavljeni su uspravno s rukama uz tijelo i kourus s jednom nogom u iskoraku. Na tim je skulpturama specifičan izraz lica, a naziva se arhaiski osmijeh. Figure nisu proporcionalne u tijelu, glava je često veća i ne paše dužini tijela (omjer 1:5). Figure su se u početku izrađivale od drveta što im je naglašavalo jednostavnost, ali se kasnije rade od gline i bronce. Svoje ideje su uzeli od Egipćana što se primjećuje i prema frontalnom stavu koji ima svaka figura.

Slika 2. *Kouros*

Slika 3. *Kora*

2.2. PRIMJERI

Moschophorosova skulptura “Čovjek koji nosi tele” potječe iz Atene (570.god.pr.Kr.), prikaz je golog čovjeka s bradom i kosom zavezanom u pletenice. Figura je manje ukočena od prijašnjih, a prikazuje snažnog čovjeka te ju iz tog razloga preuzima kršćanstvo.

Slika 4. Čovjek koji nosi tele, *Moschophoros*

“Egineti” su skulpture s arhajskim obilježjima, oko 500.god.pr.Kr., nalaze se u hramu u Egini, prikazuje odjevenu božicu Atenu i nage naoružane borce sa štitovima u rukama i kacigama na glavama, to je reljefni ukras zabata (zabat je trokutasta zidna ploha na pročelju i začelju građevine tj. hrama)

3. KLASIČNO DOBA

1.3. OPĆENITO

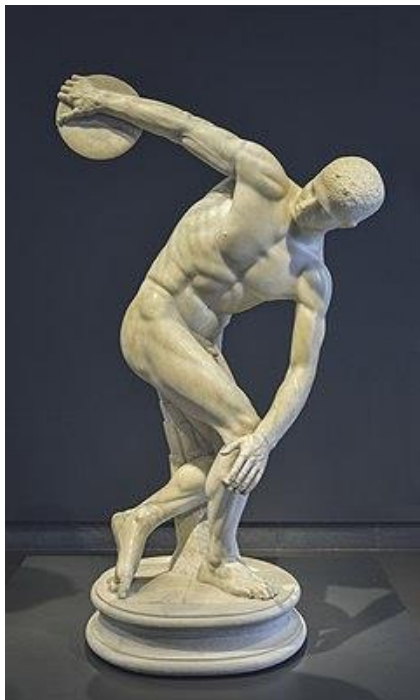
Klasično doba može se prepoznati i pod nazivima Zlatno ili Periklovo doba. Trajalo je od 5.st.pr.Kr. do 4.st.pr.Kr., a u tom je razdoblju grčka umjetnost postigla svoj vrhunac. Klasično doba ujedno je i doba rađanja kazališta u grčkoj kulturi. Iako se originalna djela nisu mogla očuvati, u Rimu su napravljene replike skulptura grčkog kiparstva. U ovom su se razdoblju radile promjene uobičajenog izgleda skulpture iz arhajskog doba poput frontalnog stava, simetričnosti i ukočenost lika. Sve figure su počeli prikazivati u različitim pokretima. U hramove se odnose isklesane figure bogova, a počinju se klesati borci, heroji, atleti i pobjednici čijim se uspjesima dive te ih postavljaju na sportska borilišta. Najznačajniji umjetnici tog doba bili si Miron, Fidija i Poliklet.

2.3. UMJETNICI I PRIMJERI

Miron je bio grčki kipar iz Atene. Djelovao je u 5.st.pr.Kr. i prvi je umjetnik zlatnog doba u kojemu je uspješno fiksirao pokret ljudskoga tijela na svojim skulpturama. Napravio je kanon (skup pravila) zlatnog doba gdje je postigao proporcionalne dimenzije ljudskoga tijela i njegovu ravnotežu (omjer 1:7). U bronci je izrađivao kipove pobjednika, heroja (npr. *Heraklo*, *Perzej*) i bogova (npr. *Apolon*, *Atena*, *Dioniz* i *Marsija*).

“Bacač diska (Diskobol)” je Mironova skulptura pobjednika, mišićave i atletske građe, prikazuje trenutak prije bacanja diska, tijelo je savinuto, ruke su u zamahu, karakteristike prikaza su realističnost i uvjerljivost te ispravne tjelesne proporcije. Glava nije od pojedinca

već je uzet općeniti izgled kao primjer ljepote što naglašava idealistički realizam na kojem se grčko zlatno doba temeljilo.

Slika 5. *Bacač diska, Miron*

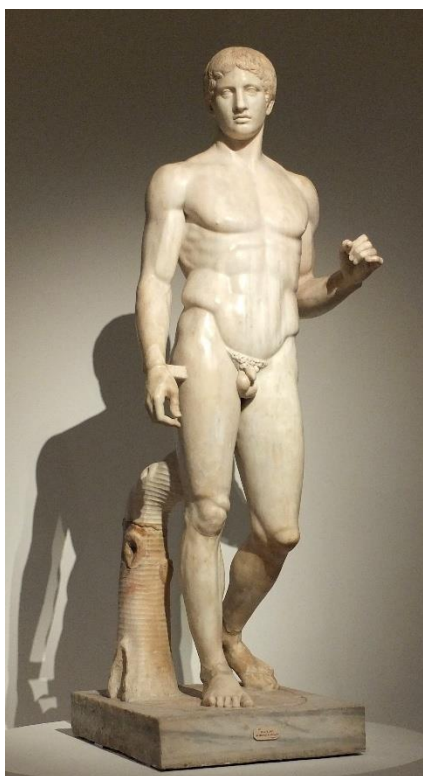
Slika 6. *Atena Partenos, Fidija*

Fidija je bio grčki kipar svih vremena. Njegova se djela mogu vidjeti samo iz rimskih replika, a bio je poznat po izradi dvije goleme skulpture *Zeusa i Atene*. Kip *Zeusa* je bio namijenjen za hram u Olimpiji te se za to vrijeme smatrao jedim od sedam svjetskih čuda.

“Atena Partenos” bila je kolosalna skulptura koja se nalazila ispred atenskog hrama, brončana, ukrašena i obojana s očima izrađenim od dragih kamenja. Naoružana, s krilima i krunom na glavi.

Poliklet je bio grčki slikar iz Arga koji je djelovao u 5.st.pr.Kr. Spominje se kao usavršitelj tehnike lijevanja, a najčešće je izrađivao brončane skulpture mladih sportskih pobjednika. Njegovo djelo “Kopljonoša” smatra se uzorom u primjeni kanona idealnih proporcija i ravnoteže te izgled anatomske savršenog i mišićavog tijela.

“Kopljonoša (Doriforos)” je skulptura savršenih proporcija (omjer 1:7) što znači da glava ulazi sedam puta u dužinu tijela, izrađen je u stavu kontraposta koji uravnotežuje pokrete i statičnost lika, bokovi i koljena figure su različitih visina, stopala su odvojena, ramena i glava blago nagnuta. Poliklet je postigao harmoniju.

Slika 7. *Kopljonoša, Poliklet*

4. HELENISTIČKO DOBA

1.4. OPĆENITO

Doba koje traje od 4.st.pr.Kr. do oko tridesete godine 1.st. Helenizam je naziv za kulture nastale izvan grčkih granica, ali pod njihovim utjecajem. Taj se naziv može zamijeniti i imenom aleksandrijska umjetnost. Ime nosi prema Aleksandru Velikom koji je predstavio grčki jezik i kulturu u Sredozemlju, na području sjeverne Afrike, Male Azije i u Perziji. Umjetnost ovog doba postale monumentalna, kićena i dekorativna. Umjesto uobičajenih tema i skulptura heroja i bogova počinju se prikazivati bol, patnja, nemir i strast. Figure su izrađene u svakakvim pozicijama, pošto je izrazito velika sloboda pokretljivosti lika. Proporcije prelaze idealu i figure počinju djelovati izduženo. Izražava se pokret i dinamika, a najutjecajniji kipari tog doba su: Praksitel, Lizip i Skopas

2.4. UMJETNICI I PRIMJERI

Praksitel je grčki kipar koji je djelovao u 4.st.pr.Kr. Prikazuje savršenstvo ljudske ljepote te pozicionira tijelo u slovo S. “Hermes s malim Dionizom” jedino mu je izvorno djelo koje je pronađeno 1877.godine u *Herinom* hramu u Olimpiji. Svojim radovima je utjecao na kipare tog doba. Njegova najznačajnija djela su *Afrodite*.

Slika 8. *Hermes s malim Dionizom, Praksitel*

“Afrodita Knidska” bila je prva naga skulptura ženskog lika, blago klesana, oko 320.god.pr.Kr., stav je prirodan i na pogled opušten, simbol je savršenstva i ljepote, umjetnik je ostvario iluziju mekoće i ženstvenosti.

“Satir” je kamena skulptura na kojoj se jasno vidi kontrapost (S linija tijela), oko 320.god.pr.Kr., čovjek je naslonjen na izdignutu ruku, a površina skulpture je glatka i sjajna, ima blagi smješak, prikazuje idealizaciju iako je glava smanjena u odnosu na tijelo (omjer 1:8).

Slika 9. *Afrodita Knidska, Praksitel*

Slika 10. *Satir, Praksitel*

Lizip bio je dvorski kipar Aleksandra Velikoga koji je djelovao u 4.st.pr.Kr. On mijenja kanon i skulpture postaju još duže. Glavu ostavlja malom dok ruke i noge postaju vitke i duge. Uz te promjene njegove figure imaju kompliciranije pokrete. Uglavnom je izrađivao u bronci, a svojim djelom “Apoksiomen” se suprotstavio Polikletovu kipu “Kopljonoša” koji se do tada smatrao kanonom za proporcije tijela.

“Apoksiomen” je brončana skulptura u izraženom kontrapostu, oko 330.god.pr.Kr., lik vitke forme u neproporcionalnim dimenzijama (omjer 1:10), prikazuje sportaša koji sa sebe skida nečistoću.

Slika 11. *Apoksiomen*

Skopas je bio grčki kipar i graditelj koji je djelovao u 4.st.pr.Kr. On je napravio reljefe na Mauzoleju u Halikarnasu za satrapa (kraljevog namjesnika) *Mauzola*, vodio je gradnju *Atenina hrama u Tegeji* gdje je izrađivao zabatne figure.

“Menada koja pleše” je reljef nagnute glave i tijela u pokretu, žena je odjevena u draperiju, a unatoč oštećenju vidljiv je ritam u dinamičnom i strastvenom plesu.

Slika 12. *Menada koja pleše*

5. ZAKLJUČAK

Kiparstvo Antičke Grčke bilo je odraz vrijednosti i svih uvjerenja koje je tada društvo imalo. Kroz sva razdoblja grčke umjetnosti (arhaisko, klasično/zlatno te helenističko doba) uz pravila su se mijenjali i stilovi, stavovi te pogledi na čovjeka kao pojedinca, ali i na cjelokupno društvo. Antički majstori (kipari) težili su prikazati ljudsko tijelo u realnosti, ali i isticati njegovu fizičku ljepotu, emocije te pokret. Većina nas skulptura asocira na univerzalne ideje o ljepoti pa čak i moći. Osim što je grčka prethodnim razdobljima utjecala na svoje sljedeće, kasnije se taj utjecaj proširio i na druge civilizacije. No grčke skulpture i općenito umjetnost ostaju bezvremenske te se i danas gledaju s divljenjem kao da su nedavno oživjele.

6. LITERATURA

- [1.] https://moodle.srce.hr/2024-2025/pluginfile.php/10630593/mod_resource/content/1/LIKOVNO%20GRAFICKA%20KULTURA%20I.pdf
- [2.] <https://enciklopedija.hr/>
- [3.] <https://www.slideshare.net/slideshow/grko-kiparstvo/12024241#1>
- [4.] <https://www.rudarska.hr/wp-content/uploads/2018/02/GRCKA-SKULPTURA-I-SLIKARSTVO.pdf>